

Podiumkunsten

Muziekensembles en koren

		Advies	Geadviseerd <i>Bedragen in euro's</i>
Amsterdam Sinfonietta	Amsterdam	Ja	870.000
Nederlands Blazers Ensemble	Amsterdam	Ja	1.070.000
Nederlandse Bachvereniging	Utrecht	Ja	770.000
Asko Schönberg	Amsterdam	Ja, mits	784.000
Holland Baroque	Utrecht	Ja, mits	550.000
Nederlands Kamerkoor	Utrecht	Ja, mits	1.110.000
De Staat	Nijmegen	Ja, mits	225.000
Amsterdam Baroque Orchestra and Choir	Bussum	Nee	0
Cappella Amsterdam	Amsterdam	Nee	0
de ereprijs	Apeldoorn	Nee	0
ICP	Amsterdam	Nee	0
JOC	Amsterdam	Nee	0
NEuE	Den Haag	Nee	0
Noordpool Orkest	Groningen	Nee	0
Orkest van de Achttiende Eeuw	Amsterdam	Nee	0

De categorie

Nederland kent een rijke, diverse cultuur van muziekensembles en koren. Sinds haar eerste bloei in de jaren zestig en zeventig van de vorige eeuw is de ensemblecultuur de muziekpraktijk en de muziek steeds blijven vernieuwen. Inmiddels timmeren vele ensembles en koren aan de weg op het gebied van oude muziek, klassieke muziek, hedendaagse muziek, jazz en geïmproviseerde muziek, en popmuziek. Deze ensembles zoeken steeds naar nieuwe uitvoeringspraktijken en naar nieuwe interpretaties van muziek. Steeds vaker ook slaan ze de handen ineen met kunstenaars uit andere disciplines en genres. Er worden nieuwe composities en arrangementen geschreven, er worden nieuwe instrumentaria en genres verkend, en muzikale invloeden uit alle windstreken vinden meer en meer hun weg naar de programma's. De ensembles reizen met hun werk door het land en internationaal, waar ze vele publieksgroepen bedienen.

In de Culturele basisinfrastructuur 2017 – 2020 (BIS) zijn geen muziekensembles en koren opgenomen. Op advies van de raad heeft de minister voor de komende periode ruimte gecreëerd voor ensembles. In de BIS 2021 – 2024 is plaats voor maximaal zeven muziekensembles en koren, die in een internationale context een repertoire aanbieden van oude muziek, klassieke of modern-klassieke muziek, en/of eigentijdse muziek. Voorwaarde is dat deze ensembles een eigen, herkenbare artistieke signatuur hebben die niet afhankelijk is van één of enkele artistiek leiders, en dat zij regelmatig in vaste samenstelling optreden. In totaal stelt de minister hiervoor 5.379.000 euro beschikbaar.

Instellingen die nu al door een rijkscultuurfonds meerjarig worden gesubsidieerd, kunnen niet minder ontvangen dan 90 procent van hun huidige subsidie.

Adviezen

De raad heeft vijftien aanvragen ontvangen van muziekensembles en koren die opteren voor een plek in de BIS. De raad heeft de plannen van de instellingen allereerst individueel beoordeeld aan de hand van de algemene beoordelingscriteria en de specifieke eisen die de regeling stelt aan muziekensembles en koren. Vervolgens heeft de raad een afweging gemaakt op basis van overwegingen op het gebied van genrepluriformiteit en van geografische spreiding en zichtbaarheid in het land.

De raad adviseert om de volgende zeven ensembles op te nemen in de BIS 2021 – 2024: Amsterdam Sinfonietta, Asko | Schönberg, De Staat, Holland Baroque, Nederlands Blazers Ensemble, Nederlandse Bachvereniging en Nederlands Kamerkoor. Alle zeven geselecteerde instellingen ontvangen in de periode 2017 – 2020 een meerjarige activiteitensubsidie van het Fonds Podiumkunsten. De raad adviseert vier van de zeven instellingen te subsidiëren op voorwaarde dat ze een aanvullend plan indienen op het gebied van educatie.

De raad heeft de volgende instellingen positief beoordeeld, maar adviseert hun na zorgvuldige weging van de aanvragen binnen deze categorie geen subsidie toe te kennen: Cappella Amsterdam, New European Ensemble en Orkest van de Achttiende Eeuw.

De raad heeft de aanvragen van de ereprijs, Jazz Orchestra of the Concertgebouw, Instant Composers Pool, Amsterdam Baroque Orchestra and Choir en Noordpool Orkest als onvoldoende beoordeeld op grond van de vijf algemene beoordelingscriteria en/of de specifieke eisen in de regeling waaraan moet worden voldaan om deel te kunnen uitmaken van de BIS.

Behalve bij de producerende instellingen in de categorie Muziekensembles en koren is de discipline muziek ook op andere plekken in de BIS vertegenwoordigd, namelijk in de categorieën Symfonieorkesten, Festivals en Ontwikkelinstellingen. Zie hiervoor de betreffende adviezen.

Algemene indruk

Op het gebied van het creëren, interpreteren en uitvoeren van muziek staat Nederland niet stil. Dat zag de raad al in zijn analyse van het muziekveld in zijn sectoradvies Muziek ‘De balans, de behoefte’ (2017). En dat werd bij het lezen van de plannen van vijftien muziekensembles en koren (maar ook van de muziekaanvragen in de categorieën symfonieorkesten, opera, festivals, ontwikkelinstellingen en jeugdpodiumkunsten) nog eens bevestigd.

Het maakt niets uit hoe lang muziek al op papier staat; nieuwe generaties musici en zangers, concertmeesters, dirigenten, solisten en arrangeurs vertalen haar met een eigentijds elan naar de concertzaal, het festivalpodium of de

openbare ruimte waar zij hun publiek treffen. Concertformules zijn aan verandering onderhevig, net als door de jaren heen de interpretatie van muziekstukken. Oud werk wordt geconfronteerd met nieuw werk; Nederland kent een groot aantal hooggekwalificeerde componisten, muzikanten en producers die de muziek bij voortduring vernieuwen. Enkele ensembles specialiseren zich nadrukkelijk in het opzoeken en spelen van nieuwe en/of in Nederland nog onbekende muziek, en steken hun nek uit om een nieuwsgierig publiek met nieuwe klanken te verrassen. Voor zover de middelen het toelaten worden nieuwe compositie-opdrachten verstrekt. Er worden samenwerkingspartners gezocht uit nieuwe hoeken, zoals uit het theater, de urban muziek, de dans, de beeldende kunst en de popcultuur.

Tegelijk zien we dat muziekinstellingen en musici in het algemeen, en muziekensembles en koren in het bijzonder, een harde strijd te leveren hebben als het gaat om het bewaken van hun financiële en organisatorische gezondheid. Dat musici in de regel zwaar worden onderbetaald, is niet langer een onder het tapijt geveegd probleem. Werkgevers (de ensembles, de koren, de orkesten) zijn vaak van beste wil om hun musici en stafleden beter te honoreren en hun werkomstandigheden te verbeteren, maar vaak stranden zulke goede bedoelingen op een gebrek aan financiële ruimte, ingegeven door krappe subsidies en magere programmeringsbudgetten bij podia. Het was daarom voor de raad een prioriteit in de beoordeling om te bekijken of ensembles zich bewust zijn van het belang hun medewerkers eerlijk te belonen. Bij de meeste aanvragende ensembles hebben we gezien dat ze zich actief mengen in het gesprek rond de totstandkoming van de ensemble-cao.

Maar we zien ook ensembles voor wie de betaling van musici geen prioriteit lijkt, en die zich in veel mindere mate in deze discussie mengen. Hoewel de muziek ook voor de raad voorop staat, heeft de raad bij het uitbrengen van zijn advies prioriteit gegeven aan instellingen waarbij beide – de muziek én de bedrijfsvoering die de muziek mogelijk maakt – hoog op de agenda staan.

Afwegingen

De raad heeft vijftien aanvragen voorgelegd gekregen, waarvan hij er maximaal zeven kon voordragen voor een plaats in de BIS.

Individuele beoordelingen

De raad heeft allereerst de aanvragen op zichzelf beoordeeld, rekening houdend met de vijf algemene subsidiecriteria en de specifieke eisen die de regeling aan muziekensembles en koren stelt. Op basis daarvan heeft de raad de aanvragen van de ereprijs, Jazz Orchestra of the Concertgebouw, Instant Composers Pool, Amsterdam Baroque Orchestra and Choir en Noordpool Orkest als onvoldoende beoordeeld. Deze negatieve beoordeling geldt nadrukkelijk niet als een diskwalificatie van hun functioneren in het Nederlandse muziekklimaat; deze ensembles zijn van grote waarde, maar komen volgens de raad niet in aanmerking voor een positie in de BIS, omdat ze niet aan alle criteria en/of vereisten van de regeling voldoen.

Met betrekking tot Amsterdam Baroque Orchestra and Choir merkt de raad op dat dit ensemble op artistiek niveau excellent functioneert en dat de internationale uitstraling buiten kijf staat. Echter, omdat het ensemble onvoldoende scoort op de vier overige algemene criteria, adviseert de raad dit ensemble niet op te nemen in de BIS. Hierbij speelt ook mee dat de signatuur van het ensemble in stevige mate wordt gedragen door oprichter en artistiek leider Ton Koopman en het plan niet overtuigend omschrijft hoe het de signatuur wil bewaken na diens vertrek.

Over de ereprijs constateert de raad dat dit ensemble op de goede weg is om zijn eigen artistieke signatuur te verstevigen en de kwaliteit te verhogen, maar dit ensemble heeft vooral een regionale werking en is minder zichtbaar in het land en/of internationaal, wat een vereiste is om in aanmerking te komen voor de BIS.

Instant Composers Pool wordt door de raad goed beoordeeld op artistieke kwaliteit en geografische spreiding, maar op de overige criteria scoort dit ensemble helaas te laag om de verantwoordelijkheden te kunnen dragen die gepaard gaan met een positie in de BIS. De raad maakt zich onder andere zorgen over de bedrijfsvoering.

Het Jazz Orchestra of the Concertgebouw is door de raad negatief beoordeeld omdat het ensemble weliswaar zeer vakbekwaam is, maar in de uitvoering soms tekortschiet en omdat het ensemble onvoldoende aandacht besteedt aan de vernieuwing van de jazzpraktijk, talentontwikkeling, educatie en participatie.

Het Noordpool Orkest ten slotte heeft volgens de raad in de korte periode van zijn bestaan al een mooi track record opgebouwd in het spelen van 'lichte' muziek en stelt zich een paar spannende doelen als het gaat om het artistiek innoveren van dit genre, maar dit ensemble opereert nog in onvoldoende mate in een internationale context en heeft zich ook landelijk nog te weinig kunnen laten zien. Dit orkest is volgens de raad vooral gebaat bij een gedegen ondersteuning vanuit de stedelijke cultuurregio en/of fondsen, om de komende periode de activiteiten uit te bouwen naar een grotere landelijke en mogelijk ook internationale betekenis.

Selectie

De raad heeft vervolgens de tien positief beoordeelde ensembles tegen elkaar afgewogen. Zoals in zijn Beoordelingskader aangekondigd, heeft de raad hierbij rekening gehouden met drie aspecten: pluriformiteit aan (sub)sectoren en disciplines, nadruk op nieuwe disciplines en genres, en geografische spreiding.

De raad heeft allereerst gestreefd naar een zo groot mogelijke pluriformiteit van genres en disciplines, waarbij ruimte is voor zowel traditionele als nieuwe genres. Hij vindt het verder belangrijk dat de BIS-ensembles bereid zijn 'over de grens' van hun eigen disciplines of instrumentarium te kijken door het initiëren van kruisbestuivingen met andere disciplines, het aangaan van interdisciplinaire samenwerkingen en het vernieuwen en/of herinterpreteren van hun genre naar de maatstaven die de huidige tijd stelt. Ook vindt hij het

belangrijk dat het aanbod in zijn totaliteit een divers publiek kan aanspreken: jong en oud, met verschillende muzikale smaakvoorkeuren, van diverse culturele en sociale achtergrond.

Mede om die laatste reden vindt de raad ook de vertegenwoordiging van nieuwe(re) disciplines in de BIS van belang, die van oudsher nog minder worden gesteund door rijksbeleid.

Daarnaast streeft de raad naar een goede geografische spreiding van muziekaanbod, voor publiek in het hele land. Het is belangrijk dat overal in het land een hoogwaardig muziekaanbod beschikbaar is. De muziekensembles en koren in de BIS moeten voldoen aan de eis in de regeling om repertoire aan te bieden in een internationale context. Die vereiste maakt dat een aantal regionaal ingebedde ensembles hier niet voor in aanmerking komt. Om die reden heeft de raad voor het criterium regionale spreiding met name gekeken naar de landelijke beschikbaarheid van aanbod, door de tourneeplannen en gekozen speelplekken van de ensembles goed te bezien.

De tien positief beoordeeld muziekensembles en koren zijn door de raad op basis van hun specialisaties onderverdeeld in de volgende zes clusters:

Instrumentgespecialiseerde ensembles (alle tijden):

- Blazers: Nederlands Blazers Ensemble.
- Strijkers: Amsterdam Sinfonietta.
- Koormuziek: Cappella Amsterdam, Nederlands Kamerkoor.

Genregespecialiseerde ensembles:

- Oude/klassieke muziek: Holland Baroque, Nederlandse Bachvereniging (ensemble én koor), Orkest van de Achttiende Eeuw.
- Hedendaagse muziek: Asko | Schönberg, New European Ensemble.
- Popmuziek: De Staat.

Helaas waren er geen positief beoordeelde ensembles in de genres jazz en ‘lichte’ muziek. De raad betreurt dit, maar heeft na beoordeling van de betreffende dossiers niet anders kunnen besluiten.

Een optimale pluriformiteit aan genres kan tot stand komen door uit elk cluster minimaal één ensemble toe te laten tot de BIS. Voor drie clusters schuift de kandidaat zich dan al vanzelf naar voren: Nederlands Blazers Ensemble (blazers), Amsterdam Sinfonietta (strijkers) en De Staat (popmuziek). Deze ensembles zijn alle drie inspiratoren voor hun genre en hebben elk een stevige artistieke signatuur, en ze dragen bovendien bij aan de doelstellingen van de minister om nieuwe genres toe te laten (De Staat), diversiteit en inclusie te bevorderen (Nederlands Blazers Ensemble) en de concertpraktijk te vernieuwen door kruisbestuivingen aan te gaan met kunstenaars uit andere genres, disciplines en culturen (alle).

Bij het Nederlands Blazers Ensemble zit de kwaliteit, behalve in de uitvoering en het speelplezier, zeker ook bij de inspanningen die het ensemble verricht om de Nederlandse muziekpraktijk diverser en inclusiever te maken. Het ensemble haalt letterlijk muziek en musici uit andere culturen in huis.

Dat zorgt voor nieuwe gezichten, nieuwe instrumenten, nieuwe genres en muzikale invloeden op het podium. Op het gebied van educatie en talentontwikkeling is dit ensemble toonaangevend.

Amsterdam Sinfonietta is een van de weinige ensembles dat al sinds 2003 onder artistieke leiding staat van een vrouwelijke concertmeester (Candida Thompson) en dat grote waardering oogst met haar gloedvolle samenspel zonder dirigent. Door topsolisten aan zich te binden en samen te werken met kunstenaars uit moderne dans, urban dans, muziektheater en niet-klassieke muziekgenres, verbreedt het ensemble zijn horizon en dat van het publiek.

De Staat is een voortrekker op het gebied van de creatie en presentatie van popmuziek en is goed zichtbaar in het land, internationaal én binnen de stad Nijmegen – een stad met een stevig popmuziek-profiel waarin zij de komende periode verder wil investeren. Opvallend is de focus van De Staat op artistieke kruisbestuivingen binnen de pop, waarbij popmuziek wordt gecombineerd met visuals en installaties. De bandleden dragen elk met hun eigen identiteit en artistieke inbreng bij aan de ontwikkeling van de band. De Staat zet deze democratische manier van werken de komende periode voort door zich te ontwikkelen tot kunstenaarscollectief.

Voor de clusters koormuziek, oude muziek en hedendaagse muziek zijn meer aanvragers positief beoordeeld. In totaal kon de raad hieruit nog vier ensembles selecteren, waarbij hij de voorkeur gaf aan minimaal één ensemble uit alle drie de clusters. Uit één cluster kunnen dus twee aanvragers worden toegelaten.

Koormuziek

De raad is opgetogen over het topniveau waarop het Nederlands Kamerkoor op dit moment functioneert. Het gekozen repertoire noemt hij divers en vernieuwend, waarbij het koor zowel aandacht heeft voor de historie van de koormuziek als voor innovatie, en voor vernieuwingen op het gebied van storytelling. Het koor maakt herkenbare thema's bespreekbaar (zoals dementie, transgenderthematiek of nepnieuws) en werkt samen met spannende partners uit andere disciplines, zoals singer-songwriters, theatermakers, wetenschappers en dj's. In de samenwerking met amateurkoren – van gospel tot klassiek – toont het koor zijn verantwoordelijkheidsgevoel voor het versterken van de brede Nederlandse koorcultuur, en werkt het bovendien aan het uitbreiden van zijn publiek.

De raad oordeelt eveneens zeer positief over de artistieke kwaliteit van Cappella Amsterdam, dat muziek uit de periode van de middeleeuwen tot nu met onmiskenbare kracht voor het voetlicht brengt. Cappella Amsterdam geeft opdrachten aan vrouwelijke componisten en kiest een paar spannende samenwerkingspartners, zoals het Amsterdams Andalusisch Orkest, Aslan

Muziekcentrum en Project Wildeman. In vergelijking met het Nederlands Kamerkoor blijven echter de plannen op het gebied van educatie/participatie/publieksbereik en vernieuwing licht achter. De raad is zich ervan bewust dat het wegvallen van meerjarige subsidiëring door het Fonds Podiumkunsten de ontwikkelkansen voor Cappella Amsterdam in de huidige periode heeft verkleind, en ziet met grote waardering hoe de organisatie zich toch op een gezonde manier overeind heeft weten te houden en zelfs het aantal concerten op een (zeer) hoog peil heeft gehouden. Hij spreekt de hoop uit dat het koor in de komende periode met een gedegen financiering vanuit de stedelijke cultuurregio en/of fondsen verder kan werken aan zijn vernieuwing en artistieke ontwikkeling, maar meent dat het Nederlands Kamerkoor op dit moment de beste kandidaat is voor de BIS.

Oude/klassieke muziek

De raad is enthousiast over het functioneren en over de ingediende plannen van de Nederlandse Bachvereniging en Holland Baroque, die beide op een heel eigen, onderscheiden manier de barokmuziek benaderen.

De Nederlandse Bachvereniging heeft zich de laatste jaren met behoud van kwaliteit bijzonder wendbaar getoond door te kiezen voor een nieuwe, actuele podiumpresentatie en een vernieuwing van het programma, waarbij ook de online activiteiten rond 'All of Bach' opvallen. Het ensemble blijft dicht bij de muziek van Johann Sebastian Bach en diens tijdgenoten en neemt deze als uitgangspunt om onze huidige ideeën en smaakvoorkeuren op het gebied van muziek te bevragen en omgekeerd, wat zowel de musici als de luisteraars scherp houdt.

De raad ziet Holland Baroque als een onvermoeibaar creatief ensemble. Dit ensemble werkt als vanzelfsprekend samen met gastartiesten uit andere muziekgenres en culturen (van jazz tot entertainment, van gospel tot musical, van Chinese tot Arabische cultuur), draagt in hoge mate bij aan talentontwikkeling en geeft barokmuziek een fris, sprankelend elan. Hier wordt als het ware met barok als inspiratie een geheel nieuw genre uitgevonden.

De raad vindt het op basis van de ingediende plannen binnen dit cluster onmogelijk om het ene ensemble te verkiezen boven het andere, te meer omdat de twee ensembles elk hun eigen rol vervullen in het landschap van oude muziek in Nederland. Hij adviseert daarom beide ensembles toe te laten tot de BIS.

Ook de artistieke kwaliteit van het Orkest van de Achttiende Eeuw is volgens de raad onbetwist. Dit ensemble stelt zich ten doel repertoire uit de periode 1700 tot 1850 zo waarheidsgetrouw mogelijk uit te voeren en heeft landelijk en internationaal een goede reputatie opgebouwd dankzij zijn hoge vakmanschap en technisch vernuft. De raad merkt echter op dat dit orkest minder scoort op de criteria vernieuwing en educatie/participatie/publieksbenadering. De raad adviseert daarom het Orkest van de Achttiende Eeuw niet toe te laten als ensemble voor oude/klassieke muziek in de BIS.

Hedendaagse muziek

De raad ziet op basis van de historie en het ingediende plan zonder meer Asko|Schönberg als kandidaat voor de BIS. Dit ensemble heeft een uitgesproken eigen signatuur en een stevige internationale reputatie. De interdisciplinaire samenwerkingen van het ensemble (zoals met Club Guy & Roni, het Noord Nederlands Toneel en Slagwerk Den Haag binnen het collectief NITE) leiden tot een groot publieksbereik, en het ensemble kiest voor sociaal-maatschappelijk geëngageerde thema's. Het ensemble toont zich een voorvechter voor de totstandkoming van nieuwe composities en ontwikkelt veelvuldig nieuwe concepten, presentatievormen en genreontwikkeling, waarbij samenwerking met jonge componisten, musici, dirigenten, makers, schrijvers en wetenschappers niet wordt geschuwd.

Ook het New European Ensemble dient een goed plan in. Dit ensemble heeft in de korte tijd van zijn bestaan naam weten te maken met een veelzijdige programmering van eigentijdse muziek, waarin het nieuw repertoire in verband brengt met sociaal-maatschappelijke vraagstukken en andere kunstvormen. De raad merkt echter op dat dit ensemble weinig plannen ontvouwt op het gebied van educatie/participatie/publieksbenadering. Ook op het gebied van programmasamenhang, diversiteit, regionale spreiding en internationale betekenis scoort dit ensemble minder hoog dan Asko|Schönberg. De raad constateert dat Asko|Schönberg een representatiever functie vervult op het gebied van hedendaagse muziek en bovendien meer vertakkingen heeft met ontwikkelinstellingen en festivals op dit gebied, alsmede met ensembles in andere genres. De raad wijst daarom Asko|Schönberg aan als hedendaagse-muziekensemble voor de BIS.

Pluriformiteit aan genres en disciplines

Met haar keuze van zeven ensembles uit zes genres komt de raad tot een grote pluriformiteit, met drie 'instrumentgespecialiseerde ensembles' die zich toeleggen op muziek voor hun instrument uit diverse tijdvakken tot op heden (blazers, strijkers, stemmen) en vier genregespecialiseerde ensembles (klassieke/oude muziek, eigentijdse muziek en popmuziek). Met de keuze voor het Nederlands Kamerkoor als koororganisatie en daarnaast de Nederlandse Bachvereniging als combinatie van ensemble en koor meent de raad dat koren goed zijn vertegenwoordigd in de zeven ensembles. De zeven ensembles hebben allemaal banden met culturele partners op het gebied van muziek en soms ook theater en/of dans. Ook werken ze samen met podia, festivals, scholen en andere relevante organisaties op landelijk en internationaal niveau. Alle zeven ensembles zijn betrokken bij de cao-onderhandelingen in hun sector en/of actief in hun belangenbehartigende partij (NAPK, Popcoalitie). Hun bestaansduur loopt in 2021 uiteen van 14 of 15 jaar (respectievelijk De Staat en Holland Baroque) tot 84 jaar (Nederlands Kamerkoor) en 100 jaar (Nederlandse Bachvereniging).

De raad betreurt het dat hij geen ensemble uit de jazz en/of lichte muziek heeft kunnen aanwijzen, omdat de aanvragen op dit vlak tekortschoten voor een positie in de BIS. De functie jazz is wel in de BIS vertegenwoordigd door middel van het Metropole Orkest, orkest voor pop- en jazzmuziek. Daarnaast houdt het Nederlands Blazers Ensemble zich in enige mate met dit genre bezig.

De raad heeft evenmin aanvragen voorgelegd gekregen uit de wereldmuziek. Vanwege het wegvallen van de bijna volledige infrastructuur voor wereldmuziek in het afgelopen decennium (zoals ook al aangekaart in ‘De balans, de behoefte’) ligt hier kennelijk een onvoldoende basis om een positie in de BIS voor dit muziekgenre mogelijk te maken. De raad benadrukt dat het Nederlands Blazers Ensemble zich wel ten dele op wereldmuziek richt. Toch wil hij ervoor pleiten dat de minister in samenspraak met de stedelijke cultuurregio’s, de fondsen en de muzieksector bekijkt hoe de infrastructuur voor de genoemde genres de komende periode kan worden versterkt.

Met betrekking tot zowel jazz als wereldmuziek signaleert de raad dat de spannende ontwikkelingen momenteel grotendeels buiten het gesubsidieerde circuit plaatsvinden. De raad ziet hierin de doorwerking bevestigd van overheidsbeleid van de afgelopen tien jaar. Ruim een decennium geleden werden vanuit de cultuurnota van het Rijk nog enkele ensembles op het gebied van jazz en wereldmuziek ondersteund en bestond ook buiten het bestel een rijkgeschakeerd landschap van goed georganiseerde ensembles in deze genres. Onder invloed van bezuinigingen zijn juist deze ensembles per 2009 uit het bestel verdwenen, evenals een groot aantal gespecialiseerde podia in deze genres. Er is de komende tijd budget, openheid en aandacht nodig om deze genres opnieuw op te bouwen.

Afhankelijkheid van de artistiek leider

Om in aanmerking te komen voor een BIS-subsidie als muziekensemble of festival, mag een ensemble voor zijn artistieke signatuur niet afhankelijk zijn van één of meer artistiek leiders. De raad heeft dit criterium zo opgevat, dat uit het plan van het ensemble moet blijken dat de signatuur ook nog is gegarandeerd wanneer de zittende artistiek leider vertrekt.

In sommige gevallen is dit moeilijk te beoordelen, omdat veel leiders al sinds het begin of in elk geval sinds langere tijd een ensemble leiden. Vooral wanneer deze lang zittende artistiek leiders ook zelf als musici aan een ensemble verbonden zijn, is het soms lastig uit te maken in hoeverre zij de signatuur van het ensemble ‘dragen’. Dit is bijvoorbeeld het geval bij Amsterdam Sinfonietta (sinds 2003 artistiek geleid door violist Candida Thompson, die tevens concertmeester is), bij De Staat (sinds zijn oprichting in 2007 geleid door zanger-gitarist Torre Florim), bij het Nederlands Blazers Ensemble (sinds 1988 geleid door hoboïst Bart Schneemann) en bij Holland Baroque (sinds de oprichting in 2006 geleid door violist Judith Steenbrink en klavecijnist-organist Tineke Steenbrink).

De raad heeft hier bekeken of de ensembles aannemelijk maken dat bij een eventueel vertrek van de betreffende artistiek leider(s) de artistieke signatuur overeind blijft. Bij de voor de BIS voorgedragen ensembles was dit het geval. Zo ontvouwt De Staat een plan om zich met hulp van de BIS-subsidie te ontwikkelen tot een kunstenaarscollectief, en laat het zien dat ook nu al de afzonderlijke leden in hoge mate bijdragen aan de artistieke koers. Dit laatste kan ook worden gezegd van het Nederlands Blazers Ensemble, Amsterdam Sinfonietta en Holland Baroque, waar de artistieke kwaliteit en ervaring in hoge mate ook door de ensembleleden wordt geborgd.

Bij Holland Baroque spelen de artistiek leiders niet altijd mee, en ook dan behoudt het ensemble zijn kenmerkende signatuur.

Regionale spreiding en inbedding

De raad pleitte in zijn besteladvies ‘Cultuur dichtbij, dicht bij cultuur’ (2019) voor zeven ensembles met een landelijke en/of internationale uitstraling en daarnaast een maximum van vier ensembles met vooral een stevige regionale werking. De minister heeft dit laatste advies niet overgenomen. Uit de aanvragen wordt zichtbaar dat de behoefte aan dergelijke posities vanuit de stedelijke cultuurregio’s wel degelijk leeft; zie de aanvragen van het Noordpool Ensemble (Groningen), de ereprijs (Apeldoorn) en het New European Ensemble (Den Haag). (Onder andere) omdat deze ensembles een te geringe landelijke en internationale werking hebben, voldoen ze niet aan de vereisten om in aanmerking te komen voor een BIS-subsidie als muziekensemble of koor. De raad vraagt de minister, de betrokken stedelijke cultuurregio’s en de fondsen de komende periode te bekijken hoe de positie van deze ensembles via andere middelen kan worden versterkt, omdat hij hun belang voor het muziekklimaat in Nederland zeer onderschrijft.

De raad merkt op dat de geselecteerde ensembles wel in hoge mate hun aanbod verspreid door het land aanbieden. Zij reizen meer dan andere podiumkunstgezelschappen door het land (en daarbuiten). Dit sluit aan bij de wijze waarop de ensemblecultuur van oudsher in Nederland is georganiseerd; eerder rondtrekkend dan plaatsgebonden. Merk op dat de ensemblecultuur hier complementair is aan het orkestenbestel, waar juist een beperkt aantal grotere symfonieorkesten met name een grote regionale functie bekleden.

Educatie

Een ander aspect waarvoor de raad aandacht wil vragen, is de mate waarin de ensembles aandacht besteden aan educatie van kinderen en jongeren, en de samenwerking met scholen. Dit ziet de raad als gevolg van het feit dat educatie bij het Fonds Podiumkunsten geen subsidievoorwaarde is. In de adviezen over De Staat, Holland Baroque, Asko|Schönberg en het Nederlands Kamerkoor adviseert de raad de minister de instellingen te vragen om een aanscherping en/of verdere uitwerking van hun educatiebeleid. Het gaat de raad dan vooral om de wijze waarop de instellingen zich inspannen om kinderen en jongeren in aanraking te brengen met muziek.

De raad is zich ervan bewust dat educatieve activiteiten voor kinderen en jongeren geen vereiste zijn volgens de regeling. Deze schrijft voor dat instellingen in de BIS activiteiten ontwikkelen op het gebied van educatie, maar deze kunnen ook op andere doelgroepen zijn gericht. De raad ziet tot zijn vreugde dat sommige van de geselecteerde ensembles projecten organiseren voor ouderen, bewoners van bepaalde stadswijken, amateurmusici, et cetera. De raad vindt het daarnaast echter wenselijk dat de ensembles in de BIS zich inspannen om ook kinderen en jongeren te enthousiasmeren voor muziek. Kinderen en jongeren in Nederland krijgen weinig mogelijkheden om zich wegwijs te maken in de muziek, als luisteraar of als beoefenaar. De raad ziet de toevoeging van zeven muziekensembles en koren aan de BIS als een kans om het muziekklimaat in Nederland ook voor kinderen en jongeren te verrijken.

Financiële afwegingen

De zeven ensembles die de raad adviseert op te nemen in de BIS, vragen gezamenlijk een bedrag aan van 5.796.045 euro. Hiermee wordt het beschikbare budget van 5.379.000 euro met 417.045 euro overvraagd.

De raad heeft niet overwogen te adviseren minder dan zeven ensembles toe te laten tot de BIS. Met een aantal van zeven ensembles is in zijn ogen sprake van een minimum aan slagkracht voor de ensemblecultuur in de BIS, en is bovendien voldoende pluriformiteit gewaarborgd. De zeven geselecteerde instellingen vullen elkaar aan en vormen samen een goede vertegenwoordiging van de ensemblepraktijk in Nederland, met zowel nieuwe als al lang bestaande genres.

Belangrijk vindt de raad evenwel dat de ensembles in de BIS de komende periode de stappen op het gebied van fair practice kunnen zetten waarvan minister, raad en sector hebben vastgesteld dat die nodig zijn. De ensembles werken op dit moment gezamenlijk aan de totstandkoming van een cao, wat de raad sterk aanmoedigt. Hij adviseert daarom de financiële ambities op het gebied van fair practice te honoreren. Ook is het belangrijk dat de ensembles hun educatieve taken goed kunnen uitvoeren. Naast de financiële groei die hiervoor nodig is, hebben sommige ensembles ook andere uitbreidingswensen, waaraan echter in het licht van het totale budget niet geheel tegemoet kan worden gekomen en die de raad niet noodzakelijk vindt voor een goed functioneren in de BIS.

De raad ziet ruimte om vijf ensembles iets lagere subsidies toe te kennen dan gevraagd, zonder dat de noodzakelijke ontwikkelingen op het gebied van fair practice geweld worden aangedaan. Deze ensembles vragen fors grotere budgetten aan dan zij in de periode 2017 – 2020 bij het Fonds Podiumkunsten ontvangen. Aan twee ensembles adviseert de raad het gevraagde bedrag toe te kennen: Holland Baroque, dat een relatief geringe toename aan rijkssubsidie begroot, en De Staat, die minder dan de huidige rijkssubsidie aanvraagt.